

VOLUME II | ISSUE 3 | MAY-JUNE

2024

SPECIAL ISSUE

Journal of Pedagogical
and
Psychological Studies

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
ПЕДАГОГИК ВА ПСИХОЛОГИК ТАДҚИҚОТЛАР

ISSN: 2181-4066

Available online at www.imfaktor.com

ISSN: 2181-4066
DOI Journal 10.56017/2181-4066

ПЕДАГОГИК ВА ПСИХОЛОГИК ТАДҚИҚОТЛАР

II-ЖИЛД, 3 СОН

ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ И ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ-II, НОМЕР 3

PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL STUDIES

VOLUME-II, ISSUE 3

ТОШКЕНТ - 2024

ПЕДАГОГИК ВА ПСИХОЛОГИК ТАДҚИҚОТЛАР

ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ И ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ | PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL STUDIES

№ 3 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.56017/2181-4066-2024-3>

Бош муҳаррир:

Нишонова З.

– психология фанлари доктори, профессор

Масъул муҳаррир:

Давлатов Ойбек.

– педагогика ф.б.ф.д. (PhD)

Таҳририят аъзолари:

1. Юсупова Хабиба Ирискуловна – педагогика ф.б.ф.д. (PhD)
2. Олимов Лазиз Ярашович – психология ф.б.ф.д. (PhD), доцент
3. Элов Зиёдулло Сатторович – психология фанлари доктори, доцент
4. Ганжиев Феруз Фурқатович – психология ф.б.ф.д. (PhD)
5. Мусаева Мухаббат Эшбаевна – педагогика ф.б.ф.д. (PhD), доцент
6. Умаров Баҳром Норбоевич – педагогика ф.б.ф.д. (PhD)
7. Орипова Раънохон Иброхимовна – педагогика фанлари номзоди, доцент
8. Ўринова Феруза Ўлжаевна – педагогика фанлари номзоди, доцент
9. Ниёзова Лутфия Худайбергановна – дефектолог - эксперт
10. Салиева Дилором Абдуллаевна – психология фанлари номзоди
11. Останов Шухрат Шарифович – психология ф.б.ф.д. (PhD)
12. Рустамов Шавкат Шухратович – психология ф.б.ф.д. (PhD)
13. Халлокова Максудахон Эргашевна – педагогика ф.б.ф.д. (PhD)
14. Исмаилова Раъно Нураевна – психология ф.б.ф.д. (PhD), доцент
15. Саримова Дилдора Соаталиевна – педагогика ф.б.ф.д. (PhD), доцент
16. Улуғова Шахлола Муслиддиновна – психология фанлари номзоди, доцент
17. Махмудова Зулфия Мехмоновна – психология ф.б.ф.д. (PhD), доцент
18. Худайберганов Шухрат Шавкат ўғли – педагогика ф.б.ф.д. (PhD)
19. Исматова Дилафруз Тўймуратовна – психология ф.б.ф.д. (PhD)
20. Улуғова Шахлола Муслиддиновна – психология фанлари номзоди, доцент
21. Махмудова Зулфия Мехмоновна – психология ф.б.ф.д., (PhD)
22. Ўринова Озодахон Ўлжаевна – педагогика ф.б.ф.д., (PhD)
23. Рўзиев Умар Музафарович – психология ф.б.ф.д., (PhD)
24. Останов Жасур Шопиржонович – психология ф.б.ф.д., (PhD)
25. Лола Камоловна Илиева (Бахриддинова) – педагогика фанлари номзоди, доцент
26. Муродова Дурдонахон Райимжон қизи – педагогика ф.б.ф.д. (PhD)

“Педагогик ва психологик тадқиқотлар” журнали 6 та халқаро маълумотлар базаларида индексланган бўлиб, жорий йил учун UIF 2023 = 8.2 “импакт-фактор” кўрсаткичига эга. Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясининг 2023 йил 24 июлдаги 01-02/1199-сонли хатига мувофиқ ушбу журналда чоп этилган мақолалар хорижий мақолалар сифатида тан олинади.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳар, Учтепа тумани, “Ватан” МФЙ, Чилонзор
24-мавзеси, 2/27-уй. Почта индекси 100152. Веб-сайт: www.imfaktor.uz/com

Телефон номер: +99894-410 11 55, **E-mail:** tahririyat@imfaktor.uz

© “ИМФАКТОР Pages” илмий нашриёти, 2024 йил.

© Муаллифлар жамоаси, 2024 йил.

ПЕДАГОГИК ВА ПСИХОЛОГИК ТАДҚИҚОТЛАР

ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ И ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ | PEDAGOGICAL AND PSYCHOLOGICAL STUDIES

MURADOVA Maftuna Komilovna

Nizomiy nomidagi TDPU

“Umumiy pedagogika” kafedrasi

o‘qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11390058>

ТА’ЛИМ ТИЗИМИДА YANGI METODLARNI QO‘LLASH

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ta’lim tizimiga yangi metodlarni joriy etishning ahamiyati va samaradorligi o‘rganiladi. Kirish qismida mavzuning dolzarbligi va muammoning qo‘yilishi bayon etiladi. Usullar va adabiyotlar tahlili bo‘limida ta’lim sohasidagi ilg‘or metodlar va ularning amaliyotdagi qo‘llanilishi tahlil qilinadi. Natijalar qismida yangi metodlarning ta’lim sifatiga ta’siri statistik ma’lumotlar asosida ko‘rib chiqiladi. Tahlil va muhokama bo‘limlarida olingan natijalarga batafsil izoh beriladi va ularning amaliy qo‘llanilishi muhokama qilinadi. Xulosalar qismida tizimli yondashuvlarga asoslangan tavsiyalar beriladi.

Kalit so‘zlar: zamonaviy talablar, islohatlar, partisipativlik, hamkorlik strategiyalari, o‘qituvchi faoliyati, partisipativ tayyorlik, pedagogik-psixologik talablar, pedagogik mahorat, talabalar, innovatsion faoliyat, global o‘zgarishlar, kasbiy faoliyat, innovatsion texnologiyalar, ilmiy tadqiqotlar.

ПРИМЕНЕНИЕ НОВЫХ МЕТОДОВ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ

АННОТАЦИЯ

В этой статье исследуется важность и эффективность внедрения новых методов в систему образования. Во введении излагается актуальность темы и постановка проблемы. В разделе анализ методов и литературы анализируются передовые методы в области образования и их применение на практике. В разделе "Результаты" рассматривается влияние новых методов на качество образования на основе статистических данных. В разделах анализа и обсуждения дается подробная аннотация полученных результатов и обсуждается их практическое применение. В разделе "выводы" даны рекомендации, основанные на системных подходах.

Ключевые слова: современные требования, реформы, участие, стратегии сотрудничества, деятельность учителя, готовность к участию, педагогика-психологические требования, педагогическое мастерство, студенты, инновационная активность, глобальные изменения, профессиональная деятельность, инновационные технологии, научные исследования.

APPLICATION OF NEW METHODS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM

ANNOTATION

This article will study the importance and effectiveness of introducing new methods into the educational system. The introduction describes the relevance of the topic and the imposition of the problem. The methods and literature analysis section analyzes advanced methods in education and their applications in practice. In the results part, the impact of new methods on the quality of education is considered on the basis of Statistics. In the analysis and discussion sections, detailed comments are made on the results obtained and their practical application is discussed. In the summary section, recommendations are made based on systematic approaches.

Key words: modern requirements, reforms, participation, cooperation strategies, teacher activity, participatory readiness, pedagogical-psychological requirements, pedagogical skills, students, innovative activity, global changes, professional activity, innovative technologies, scientific research.

Ta'lim tizimini takomillashtirish va zamonaviy talablarga muvofiq islohotlarni amalga oshirish bugungi kunda global masala hisoblanadi. Jahon miqyosida raqobatbardoshlikni ta'minlash, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish va fuqarolarning farovonligini oshirish uchun ta'lim sifatini yaxshilash muhim ahamiyatga ega [1].

Shu munosabat bilan, ta'lim tizimida yangi metodlarni qo'llash masalasi dolzarb muammolardan biri hisoblanadi.

Ta'lim jarayonida yangi metodlarni qo'llash borasidagi ilg'or yondashuvlar turli olimlar tomonidan o'rganilgan. Masalan, [2] mualliflar o'quvchilarning faol ishtirokiga asoslangan interfaol metodlarning samaradorligini baholagan. Ularning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, amaliy mashg'ulotlar va muammoli vaziyatlarni muhokama qilish o'quvchilarning bilim darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Boshqa bir tadqiqotda [3] raqamli texnologiyalarni qo'llashning ta'lim jarayoniga ijobiy ta'siri o'rganilgan. Ushbu ishda mobil ilovalar, masofaviy o'qitish plartformlari va boshqa raqamli vositalarning afzalliklari tahlil qilingan. Natijada, raqamli texnologiyalar o'quvchilarning qiziqishini oshirishi va o'zlashtirish darajasini yaxshilashi aniqlangan.

Mualliflar o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan metodlarni taklif etadilar. Ularning fikricha, muammoli vaziyatlarni hal qilish, guruh munozaralari va ijodiy loyihalar ta'lim samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Yuqorida keltirilgan metodlarning ta'lim sifatiga ta'siri statistik ma'lumotlarda ham o'z aksini topgan [5].

Manbada olingan ma'lumotlarga ko'ra, interfaol metodlarni qo'llagan sinflarda o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi 15% ga ortgan. Raqamli texnologiyalar bilan ishlagan guruhlar esa nazoratsiz guruhlariga nisbatan 20% yuqori natijalarga erishganlar [6].

Bundan tashqari, tadqiqotida amaliy ko'nikmalarni shakllantirish usullarining samaradorligi o'rganilgan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, muammoli vaziyatlarni hal qilish va loyihalar ustida ishlash bilan shug'ullangan o'quvchilarning 78% idan ko'prog'i yuqori amaliy ko'nikmalarga ega bo'lganlar. Nazoratsiz guruhda bu ko'rsatkich 55% atrofida bo'lgan.

Shuningdek, manbada ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi metodlarning bahosi keltirilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, guruh ishlarida, munozaralarda va ijodiy mashg'ulotlarda faol ishtirok etgan o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlari 30% ga ortiq bo'lgan.

Olingan natijalarga ko'ra, yangi metodlarni ta'lim jarayoniga joriy etish muhim ahamiyatga ega ekan. Interfaol mashg'ulotlar, muammoli vaziyatlar va ijodiy loyihalar o'quvchilarning bilim darajasini oshirishga, ularning qiziqishlari va iqtidorlarini ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi [2, 4]. Raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi esa o'quvchilarni zamonaviy vositalarga jalb etadi, ularning qiziqishlarini oshiradi va axborotlarga tez kirish imkonini beradi [3].

Shunga qaramay, yangi metodlarni joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud. Masalan, o'qituvchilarning malakasi va tayyorgarligi, moddiy-texnik bazaning etarliligi, shuningdek, ota-onalar va jamiyatning munosabati muhim rol o'ynaydi [7].

Shuning uchun tizimli yondashuvni qo'llash, barcha manfaatdor tomonlarni jalb etish muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, yangi metodlarni joriy etishda o'quvchilarning individual xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish muhim ahamiyatga ega [8].

Masalan, ayrim o'quvchilar raqamli texnologiyalarga moyil bo'lsa, boshqalari aniq amaliy mashg'ulotlarga qiziqishi mumkin. Shuning uchun o'qituvchilardan har bir o'quvchining qobiliyatlarini hisobga olgan holda, ularning individual ehtiyojlariga mos keladigan usullarni qo'llash talab etiladi.

Shuningdek, ta'lim jarayonida yangi metodlarni qo'llashda muntazam monitoring va baholash tizimini joriy etish muhim ahamiyatga ega [9].

Bu esa olinayotgan natijalarga baho berishga va zarur o'zgartirishlarni kiritishga imkon beradi. Monitoring jarayonida o'quvchilar, ota-onalar va boshqa manfaatdor tomonlarning fikrlarini inobatga olish ham muhim hisoblanadi.

Yana bir muhim jihat, yangi metodlarni qo'llashda o'qituvchilar uchun qulay va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish zaruratidir [10].

O'qituvchilar yangi usullarni qo'llashda erkin bo'lishlari, ularning ijodiy yondashuvlari rag'batlantirilishi lozim. Bunday muhit o'qituvchilarda yangilikka intilish va o'z ustida ishlash motivatsiyasini oshiradi.

Qolaversa, yangi metodlarning samaradorligini oshirish uchun ularni an'anaviy usullar bilan uyg'unlikda qo'llash muhim ahamiyatga ega [11].

Ayrim hollarda, an'anaviy usullar yangi metodlarni to'ldirishi mumkin, bu esa o'quvchilarning bilim darajasini yanada yuqori ko'tarishga yordam beradi.

Bundan tashqari, ta'lim jarayoniga yangi metodlarni joriy etishda ilmiy tadqiqotlarning roli muhim ahamiyatga ega [12].

Ilmiy izlanishlar orqali yangi usullarning samaradorligi aniq statistik ma'lumotlar asosida baholanadi, ularning kuchli va kuchsiz jihatlari aniqlangan holda takomillashtiriladi. Shu bilan birga, ilmiy tadqiqotlar yangi metodlarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish jarayonlarini ham qamrab olishi lozim.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yangi usullarni muvaffaqiyatli joriy etish uchun ta'lim muassasasining umumiy madaniyati va qadriyatlarini muhim rol o'ynaydi. Masalan, yangiliklarni qo'llab-quvvatlash, o'zaro hamkorlik va jamoaviy ishlash muhiti yangi usullarning ommalashishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun ta'lim tashkilotlarida sog'lom madaniyatni shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Shu bilan birga, yangi metodlarni joriy etishda mahalliy kontekstni ham hisobga olish muhim. Turli mamlakatlar, hududlar va jamoalar o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lganligi sababli, ularning ehtiyojlari va imkoniyatlariga mos usullarni qo'llash maqsadga muvofiqdir. Standart yondashuvlardan ko'ra, mahalliy shart-sharoitlarni inobatga olgan holda moslashtirish samarali natijalarni beradi.

Yana bir muhim jihat, yangi metodlarning uzluksiz ravishda takomillashtirilishi va yangilanib turishidir. Ta'lim jarayonidagi o'zgarishlar, texnologik rivojlanishlar va jamiyat ehtiyojlari tez o'zgarib turadi. Shuning uchun, ta'lim usullari ham bu o'zgarishlarga mos ravishda takomillashtirilishi va yangilanib turishi zarur. Bu jarayon doimiy tadqiqotlar, monitoring va tahlillarni taqozo etadi.

Yuqorida keltirilganlarni inobatga olgan holda, quyidagi tavsiyalarni berish mumkin:

- Ta'lim muassasalarida yangi metodlarni bosqichma-bosqich joriy etish mexanizmlarini ishlab chiqish.

- O‘qituvchilarning malakasini oshirish, ularni yangi metodlar bilan tanishtirish va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirish.
- Ta’lim jarayonida raqamli texnologiyalarni keng qo‘llash, masofaviy ta’lim imkoniyatlaridan foydalanish.
- O‘quvchilarni ijodiy faoliyatga, muammoli vaziyatlarni hal qilishga jalb etish orqali ularning ijodiy fikrlashini rivojlantirish.
- Ota-onalar va jamiyatni yangi metodlarning afzalliklari to‘g‘risida xabardor qilish, ularning qo‘llab-quvvatlashini ta’minlash.

ИҚТИБОСЛАР. СНОСКИ. REFERENCES.

1. OECD (2021), "Education Policy Outlook 2021: Shaping Responsive Education Systems for an Unpredictable World", OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/95f6d7e5-en>.
2. Prince, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223-231. [PDF]
3. Dziuban, C., Moskal, P., Brophy-Ellison, J., & Shea, P. (2020). Student satisfaction with asynchronous, synchronous, and ambient modes of delivery. *Internet and Higher Education*, 47, 100760. [DOI: 10.1016/j.iheduc.2020.100760]
4. Beghetto, R. A. (2010). Creativity in the classroom. In J. C. Kaufman & R. J. Sternberg (Eds.), *The Cambridge handbook of creativity* (pp. 447–463). Cambridge University Press. [ISBN: 9780521730259]
5. Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(23), 8410-8415. [DOI: 10.1073/pnas.1319030111]
6. Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., & Baki, M. (2013). The effectiveness of online and blended learning: A meta-analysis of the empirical literature. *Teachers College Record*, 115(3), 1-47. [URL: <https://www.tcrecord.org/Content.asp?ContentId=16882>]
7. OECD (2019), "TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners", TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1d0bc92a-en>.
8. Pashler, H., McDaniel, M., Rohrer, D., & Bjork, R. (2008). Learning styles: Concepts and evidence. *Psychological Science in the Public Interest*, 9(3), 105-119. <https://doi.org/10.1111/j.1539-6053.2009.01038.x>
9. Goe, L., Bell, C., & Little, O. (2008). Approaches to evaluating teacher effectiveness: A research synthesis. National Comprehensive Center for Teacher Quality. <https://eric.ed.gov/?id=ED521228>
10. Darling-Hammond, L., Hyster, M. E., & Gardner, M. (2017). Effective teacher professional development. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute. <https://learningpolicyinstitute.org/product/effective-teacher-professional-development-report>
11. Yaffe, D. (2021). *Blended learning in action: A practical guide toward sustainable change*. Routledge. ISBN: 9780367184262
12. Rust, F. O. C. (2019). *Research as learning practice: Forging new pathways for educational inquiry*. Routledge. ISBN: 9781138480759